

ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΕΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ: ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Ειρήνη Μίχα*

* Αρχιτέκτων, ΜΔΕ Πολεοδομίας-Χωροταξίας, υποψήφια Διδάκτωρ ΑΠΘ, e-mail: emi198@yahoo.com.

Στην ιστορία των πόλεων συναντάμε μια αντίληψη σύμφωνα με την οποία ο αστικός χώρος συνδέεται με την έννοια του «κινδύνου» και η συνακόλουθη ανασφάλεια των πολιτών με συγκεκριμένους χώρους και περιοχές της πόλης. Τονίζοντας την αντίθεση άλλοτε μεταξύ αγροτικού και αστικού χώρου και άλλοτε μεταξύ διαφορετικών συνοικιών της πόλης, η αντίληψη αυτή ενοχοποιεί, για μια σειρά από ζητήματα, αφενός την ίδια τη διαδικασία της αστικής ανάπτυξης, αφετέρου πολύ συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες της πόλης. Αν την εποχή της μεγάλης αστικοποίησης, στα τέλη του 19ου αιώνα, η επι-

κινδυνότητα του αστικού χώρου συνδέθηκε με ζητήματα υγιεινής, κοινωνικής ανισότητας ή ακόμη και με τη μοναξιά που βίωνε ο κόσμος μέσα στην ανωνυμία των μεγάλων αστικών κέντρων, τα τελευταία χρόνια σχετίζεται με την παραβατικότητα των νέων, των μεταναστών ή άλλων περιθωριοποιημένων ομάδων, και πιο πρόσφατα με τη δράση της παγκόσμιας τρομοκρατίας. Η μεγάλη αλλαγή στη συζήτηση γύρω από την επικινδυνότητα του αστικού χώρου δεν έγκειται όμως τόσο στις αντιλήψεις για τα αίτια που την προκαλούν όσο στο διεθνούς εμβέλειας κλίμα πανικού που έχει ενσκήψει την τελευταία

δεκαετία, αναδεικνύοντας την ασφάλεια σε κυρίαρχο κοινωνικό αίτημα και απόλυτη προτεραιότητα του κράτους. Σήμερα στην Ευρώπη, όροι όπως «ευαίσθητες περιοχές της πόλης», «μη πολιτισμένη συμπεριφορά» (incivilité) ή «αστική βία» (violence urbaine) εισάγονται στο δημόσιο διάλογο τονίζοντας με τον έναν ή τον άλλο τρόπο την επιτακτικότητα για αυστηρότερα μέτρα ασφάλειας, ενώ σταδιακά επικρατεί ένα συγκεκριμένο μοντέλο πολιτικής το οποίο, επικαλούμενο την ανησυχία του κόσμου, τείνει να δημιουργήσει ένα πρότυπο «κράτους ασφάλειας» (Etat de sécurité).



Στη σύγχρονη μορφή τους, τα ερωτήματα που προκύπτουν τόσο από τις αντιλήψεις για την επικινδυνότητα της πόλης όσο και από τις πρακτικές καταπολέμησής της είναι πολλά και σύνθετα, ενώ οι ερμηνείες τους συνδέονται με αρκετές πτυχές των μεταλλαγών που υφίστανται σήμερα οι πόλεις. Στο σύντομο αυτό κείμενο εξετάζεται το πλαίσιο στο οποίο διαμορφώνεται και ενισχύεται αυτό το κλίμα πανικού, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο νοείται και αντιμετωπίζεται η λειτουργία της πόλης μέσα από το πρίσμα των «σαρωτικών» πολιτικών που εφαρμόζονται. Από τη μία πλευρά, αυτό το ενισχυμένο αίσθημα φόβου στηρίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στην «ιδεολογία της ανασφάλειας» που έχει αναπτυχθεί στις ΗΠΑ –αρκετά πριν τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001– καθώς και στην καθημερινή αναπαραγωγή της από τα ΜΜΕ, παρά σε προσωπικές εμπειρίες ή στατιστικά στοιχεία που αφορούν το συγκεκριμένο αστικό χώρο που βιώνει καθένας μας (Wacquant 1999). Από την άλλη, στην «παγκοσμιοποιημένη» της αυτή διάσταση, η πολιτική που ακολουθείται για την «ασφάλειά μας» ενσωματώνει ορισμένες ερμηνείες για τα ζητήματα της πόλης κάθε άλλο παρά αυτονόητες, τις οποίες προβάλλει στο χώρο ενισχύοντας και έμμεσα νομιμοποιώντας νέες πρακτικές αποκλεισμού από τους δημόσιους αστικούς χώρους.

Τα ερωτήματα αυτά διαμορφώνουν ένα πλαίσιο προβληματισμού που μας αφορά άμεσα, καθώς τα τελευταία χρόνια αυτό το κλίμα φόβου ελλοχεύει και στις μεγάλες ελληνικές πόλεις, ενώ οι Ολυμπιακοί Αγώνες μοιάζουν να παίζουν καταλυτικό ρόλο αφενός στην εισαγωγή του σύγχρονου κυρίαρχου μοντέλου ελέγχου του αστικού χώρου, αφετέρου στην «άνευ όρων» αποδοχή των επιμέρους μέτρων που εφαρμόζονται.

Αντιλήψεις και πρακτικές ελέγχου του αστικού χώρου

«Η Αθήνα ήταν ανέκαθεν μια ασφαλής πόλη. Έτσι πρέπει να ξαναγίνει. Υπάρχουν τρόποι, αρκεί να ακολουθήσουμε τις σύγχρονες αντιλήψεις για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας που έχουν εφαρμοστεί και έχουν επιτύχει» (από το προεκλογικό πρόγραμμα της δημοτικής παράταξης «Αθήνα Αύριο», με επικεφαλής τη νυν δήμαρχο Ντ. Μπακογιάννη).

Ήδη από τις δημοτικές εκλογές τον Οκτώβριο του 2002 η «ασφάλεια των πολιτών» αποτέλεσε ένα από τα κεντρικά συνθήματα στα περισσότερα διαφημιστικά φυλλάδια των υποψηφίων δημάρχων και δημοτικών συμβούλων της Αθήνας. Σήμερα το ζήτημα της ανασφάλειας παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στο δημόσιο διάλογο, ενώ μια σειρά από μέτρα εφαρμόζονται ήδη στην Αθήνα με στόχο «την πάταξη της εγκληματικότητας και την εξασφάλιση της ελεύθερης και δημιουργικής κυκλοφορίας των δημοτών στους δημόσιους χώρους της πόλης». Τα μέτρα αυτά ενσωματώνονται μέσα στο γενικότερο πλαίσιο μιας πολιτικής η οποία, όπως και στις περισσότερες ευρωπαϊκές πόλεις, ακολουθεί «κατά γράμμα» τούς τρεις βασικούς άξονες της αμερικανικής πρακτικής ελέγχου του αστικού χώρου: την *ανυστερότερη αστυνόμευση των δημόσιων χώρων*, την *αναβάθμιση «υποβαθμισμένων» και «επικινδυνών» περιοχών* και, τέλος, την *ενεργοποίηση των κατοίκων* στη βοήθεια του κρατικού έργου για τον έλεγχο της γειτονιάς τους.¹

Η *ανυστερότερη αστυνόμευση* του δημόσιου χώρου επιχειρείται σήμερα με την ενίσχυση του ρόλου της δημοτικής αστυνομίας, την τοποθέτηση

κλειστών κυκλωμάτων παρακολούθησης και τον έλεγχο του «μικροεγκλήματος». Τα μέτρα αυτά βασίζονται στη λογική της *πολιτικής της μηδενικής ανοχής*, η οποία εφαρμόστηκε πρώτη φορά το 1993 στη Νέα Γιουλιάνη. Η πολιτική της μηδενικής ανοχής επικεντρώνεται στη διαρκή ποινική δίωξη ακόμα και των παραμικρών παραβάσεων που διαπράττονται στους δημόσιους χώρους (όπως, για παράδειγμα, τη δίωξη όσων ζητιανεύουν ή ζωγραφίζουν γκράφιτι, ακόμα και όσων περιπλανώνται άσκοπα στην πόλη) με στόχο να αποτραπεί το ξέσπασμα σοβαρότερων εγκληματικών πράξεων. Το περιεχόμενο των παραβάσεων καθορίζεται από τους κανόνες της «πολιτισμένης συμπεριφοράς»,² ενώ στις στατιστικές έρευνες που έχουν σκοπό να αναδείξουν τη σύγχρονη επικινδυνότητα των πόλεων, στα ποσοστά της αυξανόμενης εγκληματικότητας συγκαταλέγονται τόσο οι δολοφονίες όσο και οι μικροζημιές που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια μιας μεγάλης γιορτής ή μιας διαδήλωσης. Τα ερωτήματα σε σχέση με αυτή την ανανεωμένη μορφή αστυνόμευσης είναι πολλά. Πρώτα απ' όλα, η αποτελεσματικότητα των μέτρων που εφαρμόζονται αμφισβητείται, καθώς πολλές έρευνες αποδεικνύουν ότι η «θεαματική» μείωση της εγκληματικότητας οφείλεται κυρίως σε κοινωνικοοικονομικούς παράγο-

1. Βλ. το προεκλογικό πρόγραμμα της δημοτικής παράταξης «Αθήνα Αύριο», στο κεφάλαιο «Άμεση Δράση για την Αθήνα», τους τρεις πολιτικούς άξονες για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, καθώς και τη διακήρυξη της δημοτικής παράταξης «Ομορφιά Πόλη», με επικεφαλής τον υποψήφιο δήμαρχο Αθηναίων Χ. Πατουτσό.

2. Σύμφωνα με τον S. Roché, ως «μη πολιτισμένη συμπεριφορά» νοείται: 1) κάθε μικροκαταστροφή (όπως το σπάσιμο των γραμματοκιβωτίων), 2) οι «λεκέδες» της πόλης (όπως το πέταμα των σκουπιδιών), 3) η αγένεια, και 4) κάθε μορφή αντίδρασης στη σωστή χρήση του χώρου της πόλης (Roché 2002: 30).

ντες αλλά και στη μετατόπισή της σε χώρους έξω και γύρω από τις ελεγχόμενες περιοχές.³ Όπως επισημαίνει η S. Body-Gendrot, η παρουσία της δημοτικής αστυνομίας στους δημόσιους χώρους της πόλης αποκτά συχνά συμβολικό-εικονικό χαρακτήρα, καθώς δίνει στους πολίτες την αίσθηση ότι οι εκπρόσωποι του κράτους δεν μένουν ανενεργοί στα καθημερινά τους προβλήματα (Body-Gendrot 2001: 87). Σε ένα δεύτερο επίπεδο, τα ερωτήματα που προκύπτουν αφορούν τον περιορισμό της ελεύθερης έκφρασης των πολιτών. Η ποινικοποίηση κάθε μορφής αντίδρα-

ράλληλα, οι δαπάνες για την ενίσχυση της αστυνομίας και την τοποθέτηση ακριβών συστημάτων παρακολούθησης γίνονται συχνά σε βάρος άλλων κοινωνικών παροχών. Η πολιτική της μηδενικής ανοχής συντελεί στη διαμόρφωση νέων κοινωνικοοικονομικών δεδομένων στο χώρο, καθώς το «κράτος ασφάλειας» χρειάζεται περισσότερη αστυνομία. Το ερώτημα που τίθεται είναι αφενός ποιος καθορίζει τους κανόνες συμπεριφοράς στους χώρους της πόλης, αφετέρου ποιους αφορούν οι νέες οικονομικές δυνατότητες και ποιοι αποκλείονται από αυτές.

εφαρμογή πολεοδομικών προγραμμάτων που αποσκοπούν είτε στην «εξυγίανση» του αστικού χώρου από κάθε μορφή εγκληματικού στοιχείου είτε στη διαμόρφωση νέων ελεγχόμενων περιοχών κατοικίας και ψυχαγωγίας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα των αμυντικά απομονωμένων και «τακτοποιημένων» χώρων που υπόσχονται την ασφαλή διαμονή και κυκλοφορία των πολιτών αποτελούν οι κλειστές περιοχές κατοικίας,⁵ τα θεματικά ψυχαγωγικά πάρκα και τα μεγάλα εμπορικά κέντρα που διαμορφώνονται σταδιακά στα περιχώρα των αμερικανικών και ευ-



σης και αντίστασης σε ένα κυρίαρχο πρότυπο συμπεριφοράς έχει άμεσο αντίκτυπο στην ίδια τη λειτουργία του δημόσιου χώρου ως τόπου συνεύρεσης, ανταλλαγής απόψεων και έκφρασης της διαφορετικότητας. Πα-

3. Όπως επισημαίνει ο L. Wacquant, η «επισημονική θεωρία» στην οποία βασίζεται η πολιτική της μηδενικής ανοχής ακολουθεί την παροιμία «όποιος κλέβει σήμερα ένα αβγό αύριο κλέβει ένα βόδι» (Wacquant 2002: 34). Βλ. αναλυτικά στο ίδιο για τα μέτρα αστυνόμευσης που εφαρμόζονται στη Νέα Υόρκη αλλά και τους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες που οδήγησαν στη μείωση των κρουσμάτων βίας στις αμερικανικές μητροπόλεις, ενισχύοντας το μύθο της αποτελεσματικότητας της πολιτικής που εφαρμόζεται. Βλ. επίσης την έρευνα για το «Μεγάλο Αδελφό» του Σ. Κούλογλου που προβλήθηκε στην τηλεοπτική εκπομπή *Ρεπορτάζ χωρίς σύνορα* την άνοιξη του 2002.

Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα «αναβάθμισης» του αστικού χώρου με το πρόσχημα της καταπολέμησης της εγκληματικότητας αποτελεί ο πρόσφατος μετασχηματισμός του Χάρλεμ στη Νέα Υόρκη σε αριστοκρατική συνοικία.⁴ Τόσο στην Αμερική όσο και στην Ευρώπη η συνεχώς αναπτυσσόμενη ιδεολογία της ανασφάλειας έχει ως αντίκτυπο την

4. Μέσα στη δεκαετία του '90 ο τότε δήμαρχος της Νέας Υόρκης R. Giuliani, εφαρμόζοντας την πολιτική της μηδενικής ανοχής, αύξησε την παρουσία της αστυνομίας στο Χάρλεμ, προσέλαβε το ενδιαφέρον των επενδυτών, έδωσε (με άμεσο ή έμμεσο τρόπο) τις πιο αδύναμες κοινωνικές ομάδες και διαμόρφωσε ένα «ασφαλές περιβάλλον» για τους νέους κατοίκους της περιοχής.

Καλλιθέα 2003

ρωπαϊκών πόλεων σε περιτειχισμένες και ιδιωτικοποιημένες περιοχές, «αποστειρωμένες» από κάθε πραγματικό ή φανταστικό εγκληματία. Οι περιοχές αυτές παρουσιάζουν μια κοινωνική και λειτουργική ομοιογένεια. Αντιπαραθέτοντας τον ευχαρί-

5. Οι κλειστές περιοχές κατοικίας αποτελούν ιδιωτικές πρωτοβουλίες που απευθύνονται στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα της πόλης. Ένα παράδειγμα απομονωμένου συγκροτήματος κατοικιών συναντάμε στην Παλλήνη Αττικής. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στη διαφημιστική μεσοσύρα του συγκροτήματος, «Στο Lofos Edison είναι σαν να βρίσκεσαι μόνιμα σε διακοπές. Ουσιαστικά είναι ένας νέος τρόπος ζωής στην πόλη που σου εξασφαλίζει την οικογενειακή ηρεμία».

στο και ψυχαγωγικό τους χαρακτήρα στο εξωτερικό «απειλητικό» περιβάλλον της πόλης, διαμορφώνουν νέες μορφές «γκετοποίησης», συχνά δε σε βάρος μιας σειράς από πολυσύνθετα κοινωνικοοικονομικά φαινόμενα που εξελίσσονται στο χώρο της πόλης. Στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής μέσα στη δεκαετία του '90 στη χώρα μας, πολλαπλά προγράμματα αναβάθμισης του κέντρου της πόλης οδήγησαν στο μετασχηματισμό περιοχών όπως του Θησείου, του Ψυρρή και του Μεταξουργείου στην Αθήνα ή των Λαδάδικων στη Θεσσαλονίκη σε χώρους ψυχαγωγίας. Το νέο αυτό «ασφαλές» σκηνικό στήθηκε σε μεγάλο βαθμό σε βάρος των τοπικών παραγωγικών δικτύων και/ή των περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων που είχαν βρει καταφύγιο σε αυτές τις περιοχές.

Στην Αμερική, σε μια χώρα όπου η οπλοφορία αποτελεί συνταγματικό δικαίωμα των πολιτών, η *ενεργοποίηση των κατοίκων κάθε γειτονιάς* ως μέτρο για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας μπορεί να νοηθεί με διάφορους τρόπους. Κατά το πρώτο εξάμηνο μετά το τρομοκρατικό κτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ πουλήθηκαν πάνω από ένα εκατομμύριο όπλα, γεγονός που σχετίζεται αφενός με το κλίμα πανικού που επικρατεί, αφετέρου με την ανοχή (ή και επιθυμία) του κράτους οι πολίτες «να πάρουν το νόμο στα χέρια τους». Η σύγχρονη κυρίαρχη ερμηνεία για τη συμμετοχή των πολιτών στον έλεγχο του χώρου στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στη νοσταλγία για ένα παρωχημένο μοντέλο ηθικής αυταρχικότητας, το οποίο νοείται ως εργαλείο πολιτικής ρύθμισης και «τακτοποίησης». Η αναβίωση του μοντέλου αυτού μέσα από την πολιτική για τη μείωση της εγκληματικότητας καθώς και η συνεχής αναπαγωγή του από τα ΜΜΕ ενδυναμώνει

τη νομιμοποίηση της πλειοψηφίας. Ο νόμος όμως της «κοινής γνώμης» δεν ταυτίζεται υποχρεωτικά με εκείνον του ποινικού δικαίου. Ό,τι νοείται δυσάρεστο ή ερεθιστικό δεν σημαίνει πως είναι και παράνομο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ενεργοποίηση των κατοίκων στη βοήθεια του έργου της δημοτικής αστυνομίας (για την τήρηση της κυρίαρχης ηθικής και των κανόνων της «πολιτισμένης» συμπεριφοράς) συντελεί στην έκθεση της ιδιωτικής σφαίρας στο δημόσιο χώρο της πόλης· μετατρέπει τους πολίτες σε αστυνομούς και θεατές της προσωπικής ζωής των διπλανών τους και αντίστοιχα «ηθοποιούς» σε ένα επιμελώς σκηνοθετημένο περιβάλλον από το οποίο αποκλείονται όσοι μειοψηφούν ή εκφράζουν μια διαφορετική άποψη. Η σύγχρονη αυτή μορφή «ηθικού ελέγχου» του χώρου αφενός διαμορφώνει μια ψευδαίσθηση συμμετοχής στο δημόσιο διάλογο, αφετέρου συντελεί στην πόλωση των αντιλήψεων για την πόλη, αποκλείοντας τη δυνατότητα προβληματισμού για τα ζητήματα που νοούνται ως «κοινώς αποδεκτά» και δεδομένα.

Η εικόνα και ο χώρος της πόλης

Τόσο το «σύνδρομο της ανασφάλειας» όσο και τα μέτρα που εφαρμόζονται για την καταπολέμησή του εντάσσονται σε ένα σύστημα το οποίο προωθεί μια συγκεκριμένη αντίληψη του αστικού χώρου. Η αντίληψη αυτή ενσωματώνει τις καθιερωμένες ερμηνείες για την παραβατικότητα των νέων και των μεταναστών, για τους κινδύνους που διατρέχουν οι γυναίκες στους δημόσιους χώρους κ.ο.κ., αλλά και τις δραματοποιημένες και λεπτομερείς περιγραφές της εικόνας της τηλεόρασης και του κινηματογράφου,

δημιουργώντας μια γενικότερη σύγχυση γύρω από τους κινδύνους του αστικού χώρου. Πρόκειται για μια αντίληψη-εικόνα του κόσμου η οποία, προβαλλόμενη καθημερινά από τα ΜΜΕ, μας εξοικειώνει με κάθε μορφή βίας αλλά και με μια σειρά από απλουστεύσεις, υπερβολές και «εύκολες» ερμηνείες για τα ζητήματα της πόλης, όπως για παράδειγμα την ενοχοποίηση της μιξέριας και της φτώχειας για την αύξηση της εγκληματικότητας ή τη συσχέτιση της βίας με συγκεκριμένες περιοχές της πόλης. Η επιθυμία μας να μοιραστούμε τους φόβους μας και να προσδέσουμε τις ατομικές μας ανασφάλειες και αναπαραστάσεις σε μια ευανάγνωστη και κατανοητή «συλλογική αναπαράσταση» ενδυναμώνει αυτή την απλουστευμένη και δραματοποιημένη αντίληψη του κόσμου, προσδίδοντάς της έναν δήθεν οικουμενικό χαρακτήρα.⁶ Όμως, όπως επισημαίνει ο G. Gerbner, η εξοικειώσή μας με εικόνες από περιστατικά βίας δεν μας κάνει απλά λιγότερο ευαίσθητους στις πραγματικές συνέπειές της, ούτε και πιο βίαιους, αντίθετα, μας κάνει πιο πειθήνιους, πιο φοβισμένους, πιο ανασφαλείς και πιο απαιτητικούς για προστασία (Ζαβιτσάνου 2001: 36-37). Η πολιτική που ακολουθείται για την προστασία μας, υιοθετώντας την ίδια απλουστευμένη και δραματοποιημένη αντίληψη του κόσμου, σκηνοθετεί στο χώρο της πόλης εικόνες «ασφάλειας» και «ανασφάλειας». Οι ελεγχόμενοι, καλά φωτισμένοι και αισθητικά ευχάριστοι χώροι των «αναβαθμισμένων» περιοχών δεν μπορούν να ενσωματώσουν το άγνωστο, το διαφορετικό, τις περιπλοκές δηλαδή της κοινωνικής αστικής πραγματικότητας.

6. Βλ. τις απόψεις του S. Tisseron για τη σύγχρονη αναζήτηση στις χώρες της Δύσης κάποιων συλλογικών σημείων αναφοράς για το ατομικό φαντασιακό, το οποίο δεν πλαισιώνει πια η χριστιανική θρησκεία (Tisseron 2002: 37, 42-44).



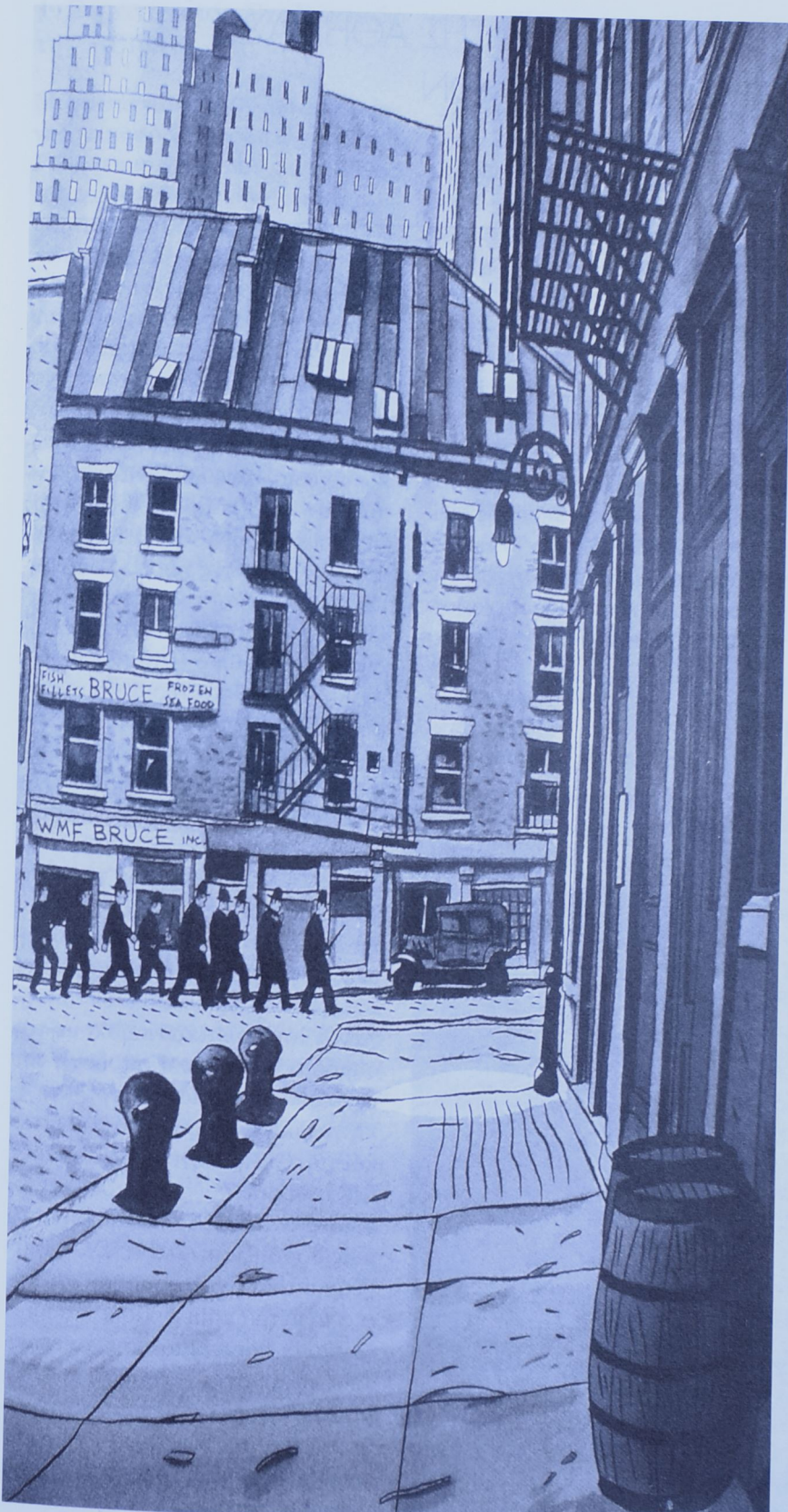
Αντιπολεμική πορεία 2003

τας, τις αφήνουν επομένως να αναπύσσονται δίπλα και έξω από τον δικό τους χώρο. Ότι αποκλείεται από τους ασφαλείς αυτούς χώρους (οι φτωχοί, η βιομηχανία, το έγκλημα... αλλά και το μη οικείο, το μη κυρίαρχο) μεταφέρεται σε μη ελεγχόμενους, «επικίνδυνους» χώρους της πόλης, αναπαράγοντας παράλληλα το σύνδρομο της ανασφάλειας και τις απαιτήσεις για αυστηρότερα μέτρα προστασίας. Στους θωρακισμένους ασφαλείς χώρους, από την άλλη πλευρά, η πολυπλοκότητα της πραγματικότητας προβάλλεται σαν ψυχαγωγικό διάλειμμα από τη μονοτονία της αποστειρωμένης καθημερινότητας: είτε στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων, όπου κάθε αστυνομική και δικαστική υπόθεση μετατρέπεται σε εντυπωσιακό θέαμα, είτε σε πιο ακραία παραδείγματα, όπως τα εκδρομικά πακέ-

τα που περιλαμβάνουν την ξενάγηση στα σημεία όπου δολοφονήθηκαν γνωστοί πολιτικοί και καλλιτέχνες, ή το επιχειρηματικό μυαλό ενός Νεοϋορκέζου ο οποίος, με το κατάλληλο αντίτιμο, αναλαμβάνει να σκηνοθετήσει την απαγωγή καθενός που επιθυμεί να «απολαύσει» μια ακραία εμπειρία (Αναστασόπουλος 2002: 32).

Στηριζόμενη σε μια απλουστευμένη εικόνα του κόσμου, η οποία νοείται ως παγκόσμια άποψη για τα πράγματα, και εφαρμόζοντας μέτρα «passe-partout» για κάθε πόλη, η πολιτική για την ασφάλειά «μας» σκηνοθετεί μονοσήμαντους, «ευχαρίστους» χώρους ως αντίδοτο της πολυπλοκότητας της αστικής πραγματικότητας. Η πρακτική αυτή όχι μόνο δεν αντιμετωπίζει το ζήτημα της εγκληματικότητας, αλλά, αντίθετα, δίνοντάς του μια συμβολική διάστα-

ση, δημιουργεί μεγαλύτερες εντάσεις. Μέσα στο πλαίσιο αυτού του διεθνούς εμβέλειας μοντέλου για τον έλεγχο του χώρου, η αντίληψη για την επικινδυνότητα του αστικού χώρου μοιάζει να αυτοεπαληθεύεται ενισχύοντας το σύνδρομο της ανασφάλειας και αναπαράγοντας ένα φαύλο κύκλο που οδηγεί σε αυστηρότερα μέτρα αστυνόμευσης, σε πιο έντονους αποκλεισμούς από το δημόσιο χώρο της πόλης και, πιθανότατα, σε περισσότερα κρούσματα βίας. Ο μηχανισμός αυτός αυτοεπαλήθευσης, δημιουργώντας την αίσθηση του δεδομένου και αναπόφευκτου, κλονίζει εντέλει την ίδια τη λειτουργία της πόλης: αποκλείοντας την κριτική σκέψη, στερεί τη δυνατότητα διαμόρφωσης ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων και αποτρέπει τη ζύμωση ιδεών και αντιλήψεων.



ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Αναστασίου, Δ. (2002), «Απαγωγές για... απόλαυση!», *Ελευθεροτυπία*, 25/11, σ. 32.
- Bauer, A., Rauber, X. (2002), *Violences et insécurité urbaines*, Paris: PUF, coll. «Que sais-je?».
- Body-Gendrot, S. (2000), «Sécurité et insécurité dans la ville», στο Th. Paquot, M. Lussault, S. Body-Gendrot (επιμ.), *La Ville et l'urbain: l'état des savoirs*, Paris: La Découverte, σ. 194-201.
- Body-Gendrot, S. (2001), *Les Villes: la fin de la violence?*, Paris: Presses de Sciences Po, coll. «La bibliothèque du citoyen».
- Ζαβιτσάνου, Γ. (2001), «Ο μύθος πίσω από την οθόνη», *Ελευθεροτυπία*, 14/2, σ. 36-37.
- Gottdiener, M. (2001), *The Theming of America: American Dreams, Media Fantasies, and Themed Environments*, Colorado: Westview Press.
- Leccese, M., McCormick, K. (επιμ.) (2000), *Charter of the New Urbanism, Congress for the New Urbanism*, New York: McGraw-Hill.
- Macé, E. (1999), «Les Violences dites "urbaines" et la ville. Du désordre public au conflit dans l'espace public», *Les Annales de la recherche urbaine*, 83-84: 59-64.
- Roche, S. (2002), *Tolérance zéro? Incivilités et insécurité*, Paris: Odile Jacob.
- Tisseron, S. (2002), «Η επιθυμία του φανταστικού», *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία: Le Monde diplomatique*, 224: 37, 42-44.
- Wacquant, L. (1999), «L'idéologie de l'insécurité. Ce vent punitif qui vient d'Amérique», *Le Monde diplomatique*, 541: 1, 24-25.
- Wacquant, L. (2002), «Οι μύθοι για την ασφάλεια», *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία: Le Monde diplomatique*, 242: 29.

Σχέδιο του J. Loustal από την ιστορία
Les Frères Adamov (1991), *Tournai*:
Casterman.